

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ

Уређује
А. БЕЛИЋ

уз сарадњу

д-ра *Алексића Радомира* (Београд), д-ра *Вуковића Јована* (Сарајево), *Конеског Б*
(Скопље), д-ра *Нахшигала Рајка* (Јубљана), д-ра *Павловића Миливоја*
(Нови Сад), д-ра *Скока Пејра* (Загреб), д-ра *Сшевановића Михаила*
(Београд), д-ра *Томановића Васа* (Скопље), д-ра *Храсће Маџа* (Загреб)

XXI КЊ. 1—4

БЕОГРАД
1955—1956

ТЕОДОСИЈЕВ КАНОН ОПШТИ СИМЕОНУ НЕМАЊИ И САВИ

(гласа 4)

Стари српски књижевник Теодосије саставио је Каноне опште Симеону Немањи и Сави на свих осам гласова. Само што је канон првога гласа без акростиха. Сви остали имају акростихе који сачињавају читаве реченице. То су уствари стихови, који, кад се сакупе, дају једну нову похвалну песму Симеону Немањи и Сави. Њих је, издвојене и поређане у облику строфе, штампао Теодосије млађи, такође јеромонах хиландарски.

„Сербин из Кроациј“, тај је Теодосије млађи живео у Хиландару у XVIII веку. По подацима код П. Шафарика умро је око 1796 год. у дубокој старости. У току свог дугог века Теодосије млађи је читао рукописне и штампане књиге из хиландарске библиотеке за чије се попуњавање старао на својим путовањима у Цариград и Русију. Преписивао је читаве рукописе или поједине делове штампаних књига. Тако је преписао 1768 год. „каноне светих ктитора и поправио их“. Нашао их је у Богородичнику, хиландарском рукопису бр. 277 (стари бр. 251) из XVII века. Свакако тај свој „поправљени“ препис штампао је 1776 год. у Венецији, у Штампарии Димитрија Теодосијева Јањинског. На крају књиге, у некој врсти поговора, Теодосије млађи се жали на свој „извод“, за који каже да је био „не токмо в сложениј, но и в речи зело древнеј“, па је због тога имао „велик труд“ исправљајући „погрешности“ његове. О Теодосију млађем писао сам у расправи посвећеној старом српском књижевнику Теодосију (Историски часопис IV, 1954, 13—17).

На штампање рукописних књига мислило се и раније у Хиландару, још крајем XVII века. Јеромонах и архимандрит хиландарски Макарије „заискао“ је 1681/82 год. да „метне на штампу“ један хиландарски рукопис, „Псалтирскоје толкованије“. Братски сабор хиландарски „дао“ је и „послао“ тај рукопис, за

који је сматрао да је „от древни времена“ у Хиландару, још од Симеона Немање и Саве. Не каже се, нажалост, куда је послат рукопис, па због тога не знамо где је требало да буде штампан (Љуб. Стојановић, Стари српски записи и натписи IV, 1923, 193—194). Да је то рукопис бугарске рецензије, в. Sava Chilandarec Rukopisy a starotisky Chilendarske (1897) 61 бр. 268.

У књизи Теодосија млађег, после Канона општих Симеону Немањи и Сави на свих осам гласова, долази „ин канон“ (гласа 4), који је такође општи, посвећен обојци „просветитеља сербских“. Као што је и цела књига, и тај Канон је на црквенословенском.

Док се за Каноне опште на осам гласова у наслову наглашава да су „твореније Теодосија, инока и пресвитера манастира нарицајемаго Хиландара“, за „ин канон“ то се не каже. Теодосије млађи је, у једној напомени при крају књиге, забележио да је тај Канон нашао у Карејској посници. У тој истој напомени је исписао акростихе из Канона на осам гласова.

„Ин канон“ сам 1951 год. нашао у Пећској патријаршији у рукопису српске рецензије. То је Молитвослов (бр. 90) из XVI века. Описујући пећске рукописе, Д. Вуксан је за тај Молитвослов рекао да су га писале две руке. Млађа рука је „јеромонаха кир Теодосија“ (Зборник за историју Јужне Србије и суседних области I, 1935, 175). Канон Вуксан не помиње. Међутим Теодосијево име је у самом наслову Канона. Написано је црвеним словима, као и цео наслов. Јасно се каже да је Канон „твореније јеромонаха кир Теодосија“. На крају Канона су „тропар обшти светому Симеону и светитељу Саве, глас 1“ и „кондак, глас 3“.

Када сам 1952 год. проучавао и снимао хиландарске рукописе, тај посебни Канон 4 гласа забележио сам из четири рукописа. Рукопис бр. 432 је „от пирга св. Сава“. То ће бити онај рукопис који је Теодосију млађем послужио за његово издање, у коме је Канон из српске рецензије (као што је, наравно, у рукопису) пренет на црквенословенски. Део рукописа у коме је Канон потиче с краја XVI или с почетка XVII века. Код Канона стоји: „Списано презвитером монахом кир Теодосијем“. То је Теодосије млађи изоставио, па је на тај начин Канон постао анонимни састав. Канон је увршћен и у Псалтир с последовањем (бр. 87) из 1408 год. (в. снимак). О томе рукопису говорићемо посебно, јер ћемо на основу њега приредити издање Канона. Акатисти и канони, рукопис бр. 356, имају такође Канон. И у Чаславцу с краја XVI века (бр. 631) је Канон, али не у целини. Свршава се песмом 6, и то још недостаје богородичан. У том рукопису нема тетрада 7, а

Канон је почео у тетраду 6 (о свим тим рукописима в. мој извештај „Старе српске повеље и рукописне књиге у Хиландару“, Архивист II, 2, 1952, 58—60).

Трећа песма из Канона пева се у Хиландару на литургију другог дана Ваведења, које слави манастирска главна црква. То ми је саопштио отац Авакум, библиотекар манастирски, који је данас најбољи зналац црквеног реда у Хиландару.

Свака песма Канона почиње исто или слично као ирмос који се наводи на почетку. Ирмос прве песме „Отврзу...“ одређен је за Благовештење. Такође и ирмос треће песме „Твоје песнословце...“ Тај ирмос припада и другим Богородичним празницима Успењу и Ваведењу. И ирмос четврте песме „Седеј в славе“ је за Благовештење. Код песме пете ирмос почиње са „Удивише се...“ И он је благовештенски, само Ирмологиј (1897), који ми је при руци и који је на црквенословенском, има као почетак „Ужасошасја“. Тако је и у црквенословенском издању Канона које је приредио Теодосије млађи. Благовештенски је ирмос и песме шесте „Взупил преобразује“. Песма седма нема ирмос за Благовештење, већ за цветну недељу („Спаси в огњи аврамскија“). Ирмос осме песме „Слиши отроковице“ је за Благовештење. И ирмос песме девете „Јако одушевљенем божим кивоте“ такође је благовештенски (али је и за Ваведење). Тако су од осам ирмоса њих седам одређени за Благовештење.

У Канону је прескочена друга песма. Тако и треба да буде јер се песма друга налази само у посном триоду и трипесницима уторника цветног триода (Л. Мирковић, Православна литургија I, 1918, 224). Ирмоси су само назначени. Дате су њихове почетне речи. У последње две песме, осмој и деветој, ирмоси су донети у целини. Песме се састоје из три тропара и богородичног. Кондак је иза шесте песме, где му је и право место (Исто, 233, 234). У пећском рукопису, као што смо напред рекли, општи тропар и кондак су на крају целог Канона. Они су општи, заједнички, посвећени и Симеону Немањи и Сави. Њих Хиландарци, са изузетком дванаест Господњих празника, певају сваки дан на литургији (како ме је обавестио отац Авакум). Хиландарски рукопис из 1408 год., на основу кога објављујемо Канон, нема општег тропара, већ само Кондак.

Канон је пун молби упућених у првом реду Симеону Немањи и Сави, а затим Христу и Богородици, да заштите и спасу Хиландар и његове монахе од „нападанија супротивних (песма III, тропар 3), да их сачувају „невредиме“ од „супостатних нахожде-

нија“ (непријатељских упада — IV, 3), да их истргну „из руке оскрбљајушћих“ (IV, богородичан), да „обитељ“ хиландарску сачувају „непоколебиму“ (VI, 1) и „неразориму в веки“ (VII, 3). Симеон Немања се позива да избави „стадо“ своје „от плененија и озлобљенија“ (I, 2). Сава са Симеоном треба да избаве „раби своје“ од „насилија супротивних и враг обстојанија“ „от расхиштенија зверовидно на њих устрмљајушћих се“ (III, 2), „Стадо“ своје Сава има да избавља „от расхиштајушћих (IV, 2). Све је то тако речено, да се јасно не види, ко сачињава то стадо, шта је „достојаније“ (наследство) и ко су ти „раби“ Симеонови и Савини. Нама би било пријатно да се ту мисли на српску земљу и на цео српски народ, а не само на Хиландар и на хиландарске монахе. Кондак је одређенији. Тамо су Симеон и Сава „в бранех непобедими поборници“, „царем“ (владарима) су „похвала“, а „људем својим утвржденије“. Теодосијев Живот св. Саве разјашњава нам то Симеоново и Савино поборништво. „Пред плкови србских скиптри“, каже ту Теодосије (изд. Ђ. Даничића, 1860, 216), јављају се Симеон и Сава, односно анђели „в виденији образа их“, и долазе „на помошт в бранех“. У Канону се још очекује да Симеон учини да гнев божји дође на оне који праве насиља „стаду“ његовом и „храму раки моштеј“ његових (IX, 2). Исказује се још брига за „цркву верних“, која се жели, Симеоновим и Савиним молитвама, да сачува „от потопа јересеј и насилија ратујушћих (IX, 1).

Све су те молбе опште природе. Не добија се утисак да се односе на какву конкретну опасност. У Служби Симеоу Немањи, у којој канон са Теодосијевим именом у акростиху открива састављача, Симеон и Сава се позивају да „сада“ („и ниње“) избаве своје људе „поган находа“ (Србљак, 1765, л. 139 б). Да су ти „погани“ они „безбожни језици“ (Фруги, Турци, Јаси, Татари, Маговари, Каталани, и „прочи многоименовани“ — Животи краљева и архиепископа српских, 1866, 341) који су нападали Хиландар и Св. Гору од 1307 до 1310 год. (К. Јиречек, Историја Срба I, 1952, 196), види се по томе што је опасност од тог „поган находа“ била после Милутиновог подизања хиландарске главне цркве (1302 год. — Љ. Ковачевић, Годишњица Н. Чупића III, 1879, 436—437), јер се у Служби истиче за хиландарску цркву: „јаже ниње благолепијем, сини твојими (Симеоновим) украшајема, гроб твој (Симеонов) обнављајет“ (Србљак, л. 142 б). У Теодосијевом Канону општем Христу, Симеоу и Сави, поред „поган находа“, помиње се и „агаренска грдиња“ (охолост), која треба да се „низложи вскоре“. Агарени су, нема сумње, они Турци који су 1309 год. били у служби краља Милутина, па су се побунили против њега (Ст. Ста-

нојевић, Годишњица Н. Чупића 46, 1937, 22). Због тога помена Агарена (Турака) постанак Канона општег Христу, Симеону и Сави треба ставити у 1309 год. (Гласник САН III, 1951, 290—291).

Између кондака из Канона о коме овде расправљамо (посвећеног само Симеону и Сави, а не и Христу) и Теодосијевог Живота св. Саве постоји нешто што их везује. То је, као што смо видели, оно поборништво Симеоново и Савино. Живот св. Саве од Теодосија састављен је у времену између 1290 и 1292 год., као што се показује на другом месту. У Канону, истакли смо напред, позива се Сава да се моли да се хиландарска „обитељ“ сачува „неразорима в веку“. Милутин је 1302 год. „разорио“ главну хиландарску цркву због тога што је била „тесна“, па је „нову воздвиго“ (Љуб. Стојановић, сп. д. II, 1903, 327—328). Најважнији део „обитељи“ није остао „неразорим“. С обзиром на те податке ја бих постанак Канона ставио у доба између 1292 и 1302 год.

Хиландарски рукопис по коме се овде штампа Канон писао је монах Јован за монаха Дионисија, који је био „преименован в схиме“ (име се не може тачно да прочита) и који је у то време био „в сихастији“ (посници) у Кареји, где је „предржавао“ типик. Рукопис је довршен 14 децембра 1408 год., индикта 2, круг сунца 1, круг месеца 1 — тада је било „свршеније круговом 13 — тому обходу“ (сви подаци су тачни!). Монаси Јоасаф Спанчић и Герасим Говорко су овај рукопис „откупили“, платили за његово преписивање (Љуб. Стојановић, сп. д. IV, 21—22). Слово *з* из године тако је написано да веома личи на *s*, па због тога сам 1952 год. у Хиландару годину прочитао као 6916=1407 (Архивист II, 59). На фотографском снимку који је преда мном види се да је тако *з* и у почетку записа, у речи *зачело*. Уосталом, 6916 год. не би одговарали остали хронолошки подаци који се у запису дају (индикт, кругови сунца и месеца, опход).

Текст Канона дајем са разрешеним скраћеницама. Слова која су при скраћивању била изостављена стављам у заграду. У песми III у тропару 2 написано је у рукопису Симене м. Симеоне. Случајно испуштено *о* ставио сам у угласту заграду. На крају тропара 1 песме IV дописао сам речи „твојеј, господи“ (тако је код Теодосија млађег, а тако и треба да буде). И те су речи у угластој загради. Крај 2 тропара VII песме употпуњен је (па је стога у угластој загради) на основу штампаног текста Теодосија млађег и на основу ирмоса означеног на почетку песме. У рукопису стоји нејасна скраћеница; изгледа да је *ѡл*. (= *ѡлагословѡнѡ*). На почетку 3 тропара VII песме исправљено је *спасъ* у *съпаси*. Интерпункцију из рукописа нисам задржао, мада ба за то можда имало

разлога, ако су тачке и запете од значаја за одређивање стихова или помажу при певању (упор. Л. Мирковић, сп. д. 217). Црвена слова су у рукопису употребљена у насловима Канона, песама и кондака. Реч *ирмос* написана је увек црвено. Прва слова свих тро-пара и богородичних, као и кондака, такође су црвена.

Ђорђе Сп. Радојичић

Због штампарских тешкоћа изостали су знаци спиритус аспер и спиритус ленис који долазе над *w* и другде и тачкице над *у*.

Канонъ(ь) овъщїи(ь) светы(ь)мь ктїторомь(ь) сръвскымь(ь) Бумешнъ(ь)
мүроточ'цоу(ь) њ(ь) свети(ь)т(ь)лю(ь) Гавѣ(ь) чоудотвор'цѣ(ь), сьпїсанъ(ь) күр(ь)
Өеωд(о)сіемь(ь) с(вѣ)щен'ноиннокомь(ь). Гласъ(ь) · д'.

Пѣс(нь) · д'.

Ірмосъ(ь). Ѡтверзоу(ь) уста моя.

Ѡтверзи(ь) оуста(ь) моя, вл(а)гныхъ(ь) подателю(ь) Х(рист)е, и прїе-
мь(ь) помощь(ь) д(оу)ховь(ь), слово(ь) вл(а)годарьствено
отрїгноу(ь) м(о)лвнїки(ь) памети(ь) твоихъ(ь) згодникъ(ь);
прїемь(ь) сїхъ(ь) помощь(ь). вьспою(ь) рад(о)уе(ь) се(ь) твою(ь) вл(аго)д(а)ть(ь).

Ѡтверзи(ь) оустнїк(ь) свои(ь) м(и)л(о)стивнїк(ь) и роуцїк(ь) на м(о)лвѣ(ь)
вьздѣжди(ь) къ(ь) в(ог)оу(ь) вьсѣхъ(ь) и вл(а)д(ы)цѣ(ь), Бїмешнъ(ь),
избавити(ь) стадо(ь) твоє(ь) ѡт(ь) плѣнїенїа(ь) и озлоблє-
нїа(ь), да те(ь) почитаемь(ь), вьспѣвающе(ь) твою(ь) чюдеса(ь).

Ѡтверг' се(ь), Гаво(ь), плѣт'скихъ(ь) рбдители(ь), сь(ь) нимы(ь)
д(оу)ховнїк(ь) тройци(ь), вьсѣхъ(ь) в(ог)оу(ь), зс(ы)нул' се(ь) їсїи(ь), ївї(ь) же(ь)
н(ы)нїа(ь) прѣдстоюще(ь), рбвы(ь) свое(ь) избавити(ь) насїлїа(ь)
свпротивныхъ(ь) и врагѣ(ь) ѡвьстоїнїа(ь).

Б(огородичнь).

Ѡтверзи(ь) ми(ь) двѣри(ь) м(и)л(о)сти(ь) твоє(ь), вл(а)д(ы)ч(и)це(ь), м(а)ти(ь)
м(и)л(о)сти-

ваго(ь), ївже(ь) вьхўды(ь) стр(а)стны(ь) заградивши(ь)
рбждествомь(ь) твоимь(ь), да м(о)л(и)твами(ь) твоими(ь)
с(ь)п(а)саемь(ь), вьспою(ь) рад(о)уе(ь) се(ь) твою(ь) помощь(ь).

Пѣс(нь) · г̃ ·

Ірмѡс(ь). Твое пѣснословце, Б(огороди)це.

Твои(ь) рабѣ вл(аго)д(е)телю, животвѣрещіймь стѣши-
телиемь д(оу)хомь Сімеѡна и Ѓавоу прослѣвимь,
ликъ сіми д(оу)ховнѣ събраныи оградѣ б(о)жеств-
внѣмь покрѣвомь и вл(аго)д(а)ти славы твоее спод(о)ви.

Твое дос(то)янїе, Сүме[ш]не, п[р]ѣдварївъ избѣвити
шт(ь) расхыщенїа зѣкровїдно на нихъ зстрѣ-
мляющих(ь) се и встанїа стр(а)стїи наших(ь), твої-
ми м(о)л(и)твами зкрѣти и вл(а)годѣрнѣ твоя чоуде-
са славити спод(о)ви.

Твоимь дръзновеїемь Ѓаво, иже къ Х(рист)оу не прѣстан
моле о вѣспѣвающих(ь) те, въ ликоу сіхъ оустроїти
с(ь)п(а)саемых(ь) и нападанїа соупротивных(ь) избѣвити
се сімь спод(о)ви.

Б(огородичьнь)

Твоихъ рабѣ м(о)ленїа не прѣзрї, вл(а)д(ы)чице, нѣ м(и)л(о)сти-
внѣ посѣтившї наша озловленїа, потыши се ско-
ро избѣвити ны и въ ликоу поїущїихъ тѣ сла-
вити, д(ѣ)во. спод(о)ви.

Пѣс(нь) · д̃ ·

Ірмѡс(ь). Сѣдѣй въ славѣ.

Сѣдѣшаго въ вышнїихъ и зрещѣго смѣренных(ь), Сі-
меѡне в(о)гонѡсе, Ѓаво с(вети)т(е)лю, прилѣжно о нас(ь) змѡ-
лите зщѣдрїти смѣренїе наше и лютых(ь)
избѣвити насъ и с(ь)п(а)сти, вѣпиущихъ: слав(а) сілѣ
[твоеи господи].

Сѣдалище мїрскаго вл(а)д(ы)чествїа вставивъ,
смѣренїемь вл(а)д(ы)цѣ своему послѣдовала яси,
тѣмъ же и бѣгатыми дарованїи прослѣви-

л'те јес(ть), его же непрѣстанно, ш(т)че, м(о)ли стадо
твое шт(ь) расхыщаюшихъ е избавити.

Сѣль јеси на прѣстолѣ высѣцѣ с(вети)т(е)льства и з-
пась еси ап(о)с(то)льскы стадо свое, и обитѣли
инокыхъ(ь) съставивъ, в(о)жстѣвными оучен'ми
оутвѣрдила јеси, ѿхъ же и н(ы)нѣ м(о)л(и)твами си съ-
храни невредимы соупостатными нахѣжден'ми.

Б(огородичьнъ)

Сѣдѣщаго на херувимѣхъ(ь) и воспѣваемаго шт(ь) се-
рафимъ на роукоу своєю, д(ѣ)во м(а)ти, носила јеси,
его же м(о)ли из(ь) роуки шкрьбляюшихъ(ь) насъ исхы-
тити ны и тамошняго въ адѣ избавити за-
ключен'а.

Пѣс(нь) · ѿ ·

Ірмис(ь). Оудѣвише се всачь(с)к(а)и.

Оудѣви на нас(ь) м(и)л(о)сти твоје богатство, г(оспод)и,
мѣлитвами твоихъ(ь) оугодникъ, тѣи во вл(а)госрѣде,
вл(а)д(ы)ко, приѣмлюши тѣхъ(ь) прилежно м(о)лещѣхъ(ь) се о
нас(ь) и, шт(ь) вѣре избавляе, сѣмѣренїе подаваши.

Оудѣвиень бѣвъ въ всачьскыхъ(ь), въ сѣмѣренїи вы-
сѣкотвор'нѣмъ ѿ муронзлани ѿвил'нѣмъ.
тѣи во чоудотворчѣ пр(ѣ)п(о)д(о)вне, прїѣмлюши всѣхъ(ь)
вѣрою притѣкаюшихъ ти и, м(о)л(и)твами ти шт(ь) вѣ-
дѣ избавляе, сѣмѣренїе подаваши.

Оудѣвилъ јеси в'сакъ слоухъ и виденїе паче јес(ть)ства
чоудотворен'ми твоими, звѣринїимъ ѿбоу-
зданїемъ и съставѣ повиненїемъ и еще
же и агг(е)лоу повелѣнїемъ, тѣи же великы с(вети)т(е)лю,
и о насъ покажи чоудеса твоя и, м(о)л(и)твами ти
шт(ь) ноужднихъ избавивъ, сѣмѣренїе подаждѣ.

Б(огородичьнъ).

Оудѣви, вл(а)д(ы)ч(и)це, м(и)л(о)сть твою на непотрѣбных(ъ)
равѣхъ твоихъ и избави нас(ъ) ѡт(ъ) овьшдших(ъ)
насъ стр(а)стей и ѡт(ъ) врагѣ видимых(ъ) и невидимых(ъ),
тѣи во неискоуѡсрочнаа д(ѣ)во, имаши дръзно-
веніе ѣко м(а)ти къ всѣхъ в(ог)оу и, ѡт(ъ) напастей ра-
вы свое избавляющи, съмиреніе подаваеши.

Иѣс(нь) . ѡ .

Ирмос(ъ). Възоупиль прошеврозоуе.

Възоупѣта къ творцоу и в(ог)оу непрѣстанно
швитѣла вѣшоу непоколѣбимоу съхранн-
ти, юже сътавлѣша, въ неѣ постничьскы
подвизаста се, ѣко прѣснаа згѡдника, Ис(соу) ц(а)рѣ силам(ъ).

Възѣвѣмъ к(ъ) тѣвѣ неключимаа чѣда твоа,
погрѣви въ рѡвѣ пѣгоуемѣмъ ратоующих(ъ) насъ,
мыслєныи и чоувствєныи врагы, и ѡт(ъ) тлѣ и на-
пастей м(о)ли възвести нас(ъ), Ис(соу)а ц(а)ра силамъ.

Възѣвѣе непрѣстан ш нас(ъ) ѣмоу же жрьтвы
вєзкрєвныи принесла еси, ѣко истиньнаа с(вети)т(ѣ)лѣ
съхранити нас(ъ) ѡт(ъ) овьшдшихъ злѣ невѣрѣдими,
Исоу(соу) ц(а)роу силамъ.

Б(огородичьнъ).

Възѣвѣмъ въ нѡщи и въ д(ъ)не к(ъ) тѣвѣ, вл(а)д(ы)ч(и)це,
оустави стр(а)стей нашихъ встаніа и ѡт(ъ) скрѣвен
и ѡт(ъ) неначааніа възведи насъ, ѣко истиннаа
в(о)гѡрѡдителица, Ис(соу)а ц(а)ра силам(ъ).

Ко(н)д(акъ). глас(ъ) . ѣ .

Сїмєѡнъ д(ъ)ньс(ъ) съ Сѣвою вл(а)женным(ъ)
пршѣдше д(оу)хомъ ѡт(ъ) напастей избавляють стѣ-
до свое, сѣи во троицѣ проповѣдаше единого в(ог)а,

цр(ъ)кви оутврѣженіе непоколѣнимо явише се,
 въ пр(ѣ)под(о)вныхъ мѹротѣч(ъ) и въ с(вѣти)т(ѣ)люхъ
 чоудотвѣр(ъ)ць, сїи во и въ вѣрнѣхъ неповѣдими побо-
 рници являють се, ц(а)рѣмъ похвѣла и людемъ
 своимъ оутврѣженіе.

Пѣс(нь) · 3 ·

Ирмѡс(ъ). Г(ъ)п(а)сыи въ огнь авраам(скїа).

Г(ъ)п(а)сению хѣдатамъ намъ, Авраамъ под(о)внѣго, Гімеѡна
 приводимъ ти, вл(а)д(ы)ко, и яко доуѣгаго Исаака
 Гавъ, с(вѣ)щен(н)оначѣлника, на гѣрѣ с(вѣ)тѣи на
 жрѣтвѣоу принесша се тѣвѣ, их(ъ) же м(о)л(и)твами
 шт(ъ) вѣдъ избѣви насъ, въпнїищїихъ: прѣпѣтѣи
 вл(а)го(с)лѡвѣнь в(ог)ъ шт(ъ)ць наших(ъ).

Г(ъ)п(а)сенїа, надежде да не погрѣшимъ, надѣюще се сїе тѣ-
 бою прїети, пр(ѣ)под(о)внѣ, нѣ да полоучимъ м(о)л(и)тва-
 ми твоими стр(а)стемъ овѣгченїе и д(о)ушамъ
 с(ъ)п(а)сенїе, възвѣкающе: прѣпѣтѣи шт(ъ)ць наших(ъ)
 в[оже влѣгословѣнь еси].

Г(ъ)п(а)си себѣ мїрскаго прїстрастїа, кр(ъ)столѣпно
 въ поустыню Х(ри)с(т)ѡу послѣдоваль іеси, въ нѣи же
 въ ѡме того прѣч(и)стыи м'а)т(ѣ)ре ѡвїтѣль състави-
 въ, мнѡжество с(ъ)п(а)саѣмых(ъ) тѣмоу привель іеси,
 еї же н(ы)нѣ м(о)ли его съхранити се неразѣрїмѣ
 въ вѣкы.

Б(огородичьнъ).

Г(ъ)п(а)си насъ м(а)ти в(ог)а вышнѣго, ѡже
 на тѣ вѣсоу надеждѡу възложьших(ъ) чапанїа наше-
 го да не погрѣшимъ, нѣ да ѡзрїмъ тобою врагы
 наше посрамленны и насъ, рабы твоѣ избѣвлю-
 ны, вл(а)годарно славити те всѣхъ помѡщницѣ.

Пѣс(нь) · ѿ ·

Ирмис(ь). Слѣши ѿтроковице, дѣво
ч(и)стаа, да реч(е)ть оубо Гавріиль сѣвѣтъ вы-
шнѣго дрѣвны истинны, воуди къ пріе-
тню готова в(ог)оу, тобою во невѣмѣстимы
съ чл(овѣ)кы поживеть, тѣмъ рад(о)уѣ се выпью:
вл(аго)с(ло)вите вѣса дѣла г(оспод)а и прѣвѣзносите.

Слѣши, вл(аго)д(а)телю творче всѣхъ. м(о)люѣнїа ꙗже
ш нас(ь) прѣпод(о)внѣхъ, твоихъ, да ꙗвет(ь) се иже на
ны сѣвѣ-
ты насїлоуѣщихъ) намъ въскорѣ соуѣтны, и въ-
демъ въ вл(а)годаренїе г(о)тови тѣвѣ, тѣми во не-
оудови избѣвляемыхъ) избѣвляемїи ꙗвлѣ-
м(ь) се, тѣмъ и веселѣше се выпюмъ: вл(аго)с(ло)вите вѣса
дѣла г(оспод)а, пойте и прѣ(в)з(нос)ите).

Слѣшавъ гл(а)съ еу(ан)г(е)льскыи, прѣпод(о)внѣ Симеѡне, и
реченны тобою свѣти къ Х(рист)оу съблюлъ ꙗси, ꙗко
истинныи сего слоужитель, и выс(ть) на прїетїе готовъ
д(оу)хови, ꙗго же вл(аго)д(а)тню и нас(ь) сѣхрѣни неврѣдими
шт(ь) навѣта вороуѣщихъ) ны, вїдимыхъ врагѣ и не-
вїдимыхъ.

Слѣшанна выше твоѣа истравленїа, Сѣво всевл(а)жен'не,
прїем' во вл(аго)д(а)ть д(оу)ха, заблужденныи свратиль
ꙗси на пѣть истинныи, воуди на прїетїе г(о)товъ м(о)лю-
нїа намъ тобою, и н(ы)нѣ настоещїихъ вѣдѣ, и д(оу)ше-
внѣхъ) стр(а)стен избѣвити се намъ, и вл(а)года-
рствѣнѣ възывати: вл(аго)с(ло)вите вѣса дѣла.

Б(огородичьнъ).

Слѣши отроковице, дѣво ч(и)стаа, м(о)ленїа
прїносимаа тѣвѣ, застоупници всѣмъ
истиннѣи, воуди г(о)това свѣстоїанїа
лѣтѣи избѣвити нас(ь). тобою и дрѣвнѣго

паденїа избавихомъ се, тѣмъ веселеще се
въпїемъ: вл(а)г(о)с(л)овите вьса дѣла г(оспод)нѣа г(оспод)а, пойте.

Пѣс(нь) . ѿ .

Ирмѡс(ъ). Ико ѿд(оу)шевлїеннѣмъ в(о)жїи-
мъ кувотѣ да не прикоснетъ се никакоже роу-
ка невѣрныхъ, оустны же вѣрныхъ(ъ) Б(о)городици
нимльчно гла(а)сь агг(е)ла въспоють, радостноу въ-
пнюще: рад(о)уїи се, шрадованнаа, г(оспод)ъ с(ъ)
твою.

Ико же с(ъ)п(а)сительныи твоимъ повелѣнїемъ сътво-
рѣныи, вл(а)д(ы)ко, кувотъ(ъ), тако съхрани цр(ъ)ковъ вѣ-
рныхъ ѡт(ъ) потопа їресей и насїла ратоую-
щихъ, мблїенїемъ Сїмѡна пр(ѣ)под(о)внѣаго
и Сѣвы архїереа, в'севогатою и пр(и)сно пѣметною.

Ико же с(вѣ)щенїа законныи кувотъ(ъ) искоушенїе гнѣ-
ва в(о)жїа наведе безаконнѣ одржещїимъ
и дрзостнѣ прикоснувшомоу се, тако м(о)лн-
м(ъ) се, в(о)гоносе Сүмѡне, сътвори иже стадоу
твоемоу наслаоушимъ и храмъ раки мо-
щей твоихъ, иже тебе, ѿ(тъ)че, въ неврѣженїе
вмѣнїаюшимъ.

Ико с(вѣ)щенствїи в(о)жственыхъ(ъ) истїнныи слоужї-
тель дрзновенїе имѣе къ пѣстыроу пѣчаловнїкоу
Х(рист)оу, никако же да ѿставиши расхущїнноу ни
прикосновенноу вѣти стадоу твоемоу роуками не-
вѣрныхъ и вестоудныхъ, иже състави многими пѣ-
ты, Сѣко вл(а)женне.

Б(о)городичьнъ).

Ико ж(е) ѡд(оу)шевлїенныи в(о)жїи кувотъ съхранивши се
неприкосновенна закономъ їес(тъ)ства плѣннымъ, съ-
храни, вл(а)д(ы)ч(и)це, събранныхъ(ъ) въ храмѣ твоемъ

стр(а)стѣи д(оу)ше тлѣнныих(ъ) и навѣта сѣпостатны-
их(ъ), да ти. Б(огороди)це, немльчно гл(а)съ аргг(е)-
ловъ въпїемь: рад(о)уї се, оврадованаа, г(оспод)ъ с(ъ)
тобою.

R é s u m é

Dorđe Sp. Radojičić

Le Canon Général de Teodosije dédié à Siméon et à Sava (à 4 tons)

Teodosije, moine de Hilandar et littérateur serbe de la fin du XIII-ème et de la première moitié du XIV-ème siècle, a écrit, à côté d'autres chants liturgiques, un Canon dédié en commun à Siméon Nemanja (le moine Siméon), fondateur de l'Etat féodal serbe, et à son fils Sava, premier archevêque et organisateur de l'Eglise serbe. Nemanja et Sava érigèrent le monastère Hilandar vers la fin du XII-ème siècle.

Le Canon est à 4 tons. Par là on désigne une des huit mélodies existant dans la musique vocale sacrée orientale. A en juger par le numéro d'ordre du dernier chant, le Canon aurait été de neuf chants. Cependant, comme dans la plupart des canons et selon une règle établie, on saute le second chant; celui-ci n'en compte que huit. Chacun des chants a 4 strophes ou tropes, dont la dernière est dédiée à la Vierge. Après le sixième chant, conformément à la règle, vient le kondakion, chant très court qui n'a qu'une strophe.

Les chants du Canon abondent en prières adressées à Siméon Nemanja et à Sava, puis au Christ et à la Vierge, afin qu'ils protègent et sauvent Hilandar et ses moines. Dans le kondakion, on glorifie Siméon Nemanja et Sava comme „d'invincibles défenseurs au cours des combats“. Cette citation relie le Canon à la „Vie de St. Sava“ par Teodosije (écrite entre les années 1290 et 1292), dans laquelle on dit qu'après leur mort terrestre, Siméon Nemanja et Sava chevauchaient, dans les batailles, à la tête des armées serbes. L'un des chants du Canon contient la prière que Hilandar „échappe à la destruction au cours des siècles“. Le roi Stefan Uroš II Milutin ayant „détruit“ l'église principale de Hilandar en 1302 pour en construire une autre, il nous est permis d'en conclure que le Canon fut com-

posé avant cette date. De plus, nous basant sur le kondakion, nous pouvons établir qu'il le fut entre 1292 et 1302.

Il existe une édition du Canon, mais le texte en est transcrit en slave d'Eglise récent et le nom de Teodosije n'y figure pas. Le Canon y est imprimé après les Canons de Teodosije dédiés à Siméon Nemanja et à Sava sur tous les huit tons (Venise, 1776). Chez nous, le Canon est imprimé en slavons serbe, d'après un manuscrit de Hilandar de l'année 1408 (No 87).

